

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2022

ÅLANDS
NATUR & MILJÖ

En viktig gemenskap i oroliga tider

2022 inleddes med digitala träffar på grund av covid, men träffarna kunde snart ske fysiskt, bland annat i föreningslokalen. I februari startade studiecirkeln "Förenkla livet -för dig själv och miljön" där ett 10-tal deltagare utforskade ämnet hållbar konsumtion och livsstil tillsammans. Gruppen sågs under ett halvårs tid, med Annika Lepistö som ledare.

På påverkanssidan uppmuntrade vi folk att sänka hastigheten i trafiken, jobba mer hemifrån, och vi drog också ihop Café Planet om hållbart resande när samhället började öppna upp igen. Nu satsar vi fossilfritt framåt!

På våren ordnades medlemsmöte med tema fred och miljö med tanke på världsläget; temat uppskattades av besökarna som reflekterade kring ämnena tillsammans. Vi märkte också att projektet Träffpunkt skogens utflykter detta år särskilt lockade folk från Ukraina, vilket vi var glada för.

Maj bestod till stor del av projektet med att rösta fram fem nya landskapsarter. På sommaren skrev vi insändare om vad havet är värt, och sa nej till Mariehamns stads planer på att bygga bostadsområde på Svinö holme. På hösten uppmärksammade vi energitemat och äntligen fick föreningen köpa en bit skog, på Föglö, som vi numera också framöver kan mötas i.

Att mötas i naturen, diskutera och lära sig saker tillsammans har känts extra viktigt år 2022 då mycket oroligheter och motsättningar funnits runtom i världen.

Naturglädje, välmående och bärkraft till hela Åland!

Ålands Natur & Miljö r.f. är en folkrörelse som arbetar för naturglädje, välmående och bärkraft till hela Åland. Föreningen grundades 1979 och fungerar också som lokalförening och systerorganisation till det finlandssvenska förbundet Natur och Miljö r.f. Ålands Natur & Miljö är en ideell och politiskt obunden förening och verksamheten finansieras av samhälls- och projektbidrag, medlemsavgifter samt privata understöd.

Vårt syfte är att bidra med kunskap och engagemang kring miljö- och hållbarhetsfrågor. Vi vill att alla på Åland ska kunna utveckla en mera hållbar livsstil. Ålands Natur & Miljö fungerar som ett forum som kanaliserar ålänningars engagemang i miljö- och hållbarhetsfrågor. Gemenskapen möjliggör medlemmars personliga utveckling och skapar ett kunskapsutbyte mellan medlemmarna.

Föreningen vill vara en stark aktör i arbetet med att utveckla det åländska samhället i en hållbar riktning. Vi bevakar miljöintressen i åländsk politik genom att driva kampanjer, delta i, eller själva ordna debatter, skriva insändare och närvara på sociala medier i aktuella frågor. Vi uppmuntrar ålänningars natur- och miljöintresse genom att arrangera aktiviteter ute i naturen, driva projekt, folkbilda och delta i olika temadagar och kampanjer. Tröskeln för att engagera sig i föreningen ska vara låg.

År 2022 fortsatte vi arbeta med våra tre ben naturglädje, samhällspåverkan och folkbildning. Vi fortsatte också med fokusområdena biologisk mångfald, Östersjön och hållbar konsumtion för att tydliggöra vårt uppdrag. Inom dessa områden stöder personalen medlemmar i föreningen att ta egna initiativ, ordna evenemang och driva grupper.

Föreningens styrelse 2022

Annika Lepistö- Ordförande
Helena von Schoultz -Vice ordförande
Tony Cederberg - Sekreterare
Ola Sundberg - Kassör
Mona Kårebring-Olsson
Joanna Isaksson
Alexander Woivalin

Kanslipersonal 2022

Josefine Egenfelt
Jessica Sundberg
Ester Laurell
Kimberly Terry
Simone Santos

Projektanställda 2022

Linda Eriksson - Städa Åland
Kimberly Terry -Städa Åland
Jennie Elevall - Träffpunkt skogen
Olivia Haglund - Träffpunkt skogen
Sagojord Ab (Cina Monn-Enge och Erik Enge) - Tusenskönan i toppskick

Volontärer

Isaac Parkes
Vasco Cappi
Alissa Kivits
Ciaran Malone

Mötesplatser

Simonsgränd
Hamngatan 4
Visningsträdgården Mariero
Skogen på Föglö, Nötö

Arbetsgrupper och representation

För att Ålands Natur & Miljö ska kunna vara en så mångsidig och effektiv förening som möjligt krävs ett brett engagemang från medlemskåren. Vi försöker ha så många olika alternativ och nischade evenemang som möjligt för medlemmar att engagera sig i, så att alla ska kunna ansluta sig till det som intresserar.

Vi har arbetsgrupper för våra fokusområden Östersjön, biologisk mångfald och hållbar konsumtion. Vi har en skogsgrupp som 2022 hjälpt till med att välja den skog föreningen nu köpt för att ha som rekreationsområde. Vi har även en Advisory Board bestående av sakkunniga som hjälper kansliet med kunskap inom olika områden och tar fram ett styrdokument som hela föreningen ska arbeta efter. Dokumentet, Föreningens fem farleder mot hållbarhet, uppdateras kontinuerligt och finns att läsa på www.natur.ax

Advisory Board består av Annette Larsson (ordförande), Soile Wartainen, Inkeri Ahonen, Sofie Dahlsten, Johan Mörn, Gunnar Westling och Nils-Erik Eklund.

Som medlem i föreningen finns också möjlighet att engagera sig i andra organisationer och projekt, och föra föreningens talan där. Vi har representanter i följande organisationer och projekt:

- Förbundet Natur och Miljö r.f.
- Medaktörsnätverket Bärkraft.ax samt i arbetsgrupperna för mål 3 och 4.
- Utvecklings- och hållbarhetsrådet inom Bärkraft.ax.
- Kontrollnämnden för ekologisk produktion
- Green Key Ålands styrgrupp och jury
- LEADER Ålands LAG-grupp
- Övervakningskommitté för landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland (LBU) och Ålands strukturfondsprogram, entreprenörskap och kompetens
- Nordic Coastal Cleanup

Medlemsmöten kring fred och energi

Föreningen har två stora medlemsmöten årligen. Vårmetet i april hölls på Smakbyn och hade med tanke på rådande världsläge temat fred och miljö. Petra Granholm ledde ett samtal i anslutning till mötet och vi fick tänka till kring hur dessa två ämnen sammanklingar. Verksamhetsberättelse och bokslut för 2021 godkändes på mötet, där ca 40 personer deltog. I november hölls höstmöte på Café Vreten i Folkhälsans lokaler, med tema energi. Vi bjöd på vegansk middag i samarbete med Oscar Lindholm och mötet lockade ca 50 personer. Fanny Enestam och Ellinor Wrangtorp röstades in som nya medlemmar i styrelsen 2023 och Ola Sundberg och Tony Cederberg omvaldes. Då valberedningens tilltänkta ordförandekandidat fick hinder av privata skäl i sista stund kunde ingen ordförande för 2023 utses på mötet. Istället ordnades ett extrainsatt medlemsmöte i december, där Kimberly Terry valdes till ordförande från den 1 februari 2023. Avgående styrelsemedlem Helena Von Schoultz och sittande ordförande Annika Lepistö avtackades hursomhelst på höstmötet. Föreningens verksamhetsplan för 2023 godkändes med en minimal ändring, och REKO Åland vann årets miljöpris.

Vinnarna av miljöpriset 2022 blev REKO Åland.

Matlagning med vilda växter och hotell till bin

Naturglädjen är på många sätt vårt viktigaste ben i föreningen. 2022 la vi fokus på att sprida naturglädje i samarbete med andra aktörer. Projektet med landskapsarter i maj fick stor synlighet tack vare sina många samarbetspartners, och inom projektet Träffpunkt skogen lockade vi folk från många olika kulturer genom olika samarbeten.

I maj besökte vi Nåtö flitigt, bland annat i samarbete med Ålands guider. Det samarbetet var också en del av Ålands 100-års firande. I slutet av maj lagade vi mat med vilda växter vid Ålands landsbygdscentrum tillsammans med kunniga Soile Warttinen, under Åland grönskar.

På Världsmiljödagen den 5 juni bjöd vi in till att laga sitt eget insektshotell med Helena Von Schoultz, och samma dag hölls en föreläsning om hur vi kan lösa framtidens utmaningar med hjälp av våra trädgårdar!

I slutet av augusti höll vi temavandring på Ramsholmen. Temat klimat, naturkontakt och miljö diskuterades med guiderna Petra Granholm och Annika Lepistö. Med oss hade vi deltagare från ReGeneration, och diskussionerna blev både djupa och viktiga.

6:e september ordnade vi besök till Älvdalens trädgård för att bevittna miljövänlig blomodling, och den 16:e september hade vi svampskola på Skördefesten tillsammans med Helen Eriksson. Samtidigt passade vi på att sälja ängsfrön och uppmuntra folk till att låta en del av sina gräsmattor där hemma få bli en äng!

På världsmiljödagen bekantade vi oss med bin.

Studiecirkel om enklare liv och tillverkning av skönhetsprodukter

Folkbildningen 2022 handlade mycket om hållbar konsumtion, bland annat genom studiecirkeln "Förenkla livet - för dig själv och miljön" men också genom ett Café Planet om hållbart resande, genom en workshop där vi lagade landskapsarter med hjälp av återvunnet material på Kulturnatten och med medlemsfika och diskussionsträffar när julen närmade sig, där vi diskuterade hur vi kan minska avfallet i vår vardag, och där vi också fick hjälp att tillverka våra egna skönhetsprodukter.

Folkbildningen hade också naturfokus, och också en del fokus på energi; ett aktuellt tema för året. I september bjöd vi in Mikael Karlsson som föreläste om hållbart skogsbruk för närmare 80 personer, och i oktober höll vi ett Café Planet på temat skydd av hav. I november berättade Jonas Gustavsson hur man kan gå tillväga om man vill installera solpaneler tillsammans i ett bostadsbolag, och även det tillfället lockade många intresserade.

I november höll vi grundkurs i hållbarhet med Erica Scott och Giséla Linde. Nulägesanalys, hållbarhetsbegrepp och ABCD-metoden gicks igenom på en eftermiddag med nöjda deltagare.

Vi uppmärksammade också olika temadagar under året, och uppmuntrade bland annat till giftfri båtbottnfärg på Östersjöns dag, och till bussåkning på bilfria dagen.

Hemma hos Tua Åström diskuterades hållbart resande i mars.

Naturvårdsförordning, havets värde och skydd för Svinö holme

I vår samhällspåverkan lyfte vi fram Östersjön. Vi skrev insändare om havets värde och frågade oss hur det står till med avloppsfrågan på Åland. Vi efterlyste också nya naturvårdsförordningen och motsatte oss Mariehamns stads planer på att bygga bostadsområde på Svinö holme. Det lönade sig då planerna för bostadsområdet lades på is.

Insändare vi skrev:

Vad är havet värt?

Insändare om enskilda avlopp, en insändarserie i två delar

Hur går det med nya naturvårdsförordningen?

Bilkörning och miljö, en insändare om att sänka hastigheten i trafiken

Remissvar och utlåtanden:

Remissvar på lagförslag om anpassad kommunal avfallshantering

Utlåtande på finansiering av landsbygdsnärings

Remissvar på landskapslagen om ekologisk produktion (formulerades tillsammans med ekologiska odlarna)

Utlåtande om solcellspark i Grelsby

Utlåtande om

trafikförsörjningsprogram för Åland

Utlåtande om vägtrafiklagen

Övriga skrivelser:

Synpunkter på Mariehamns stads utkast till grönplan

Synpunkter på Mariehamns stads delgeneralplan för Svinö holme

Uppmaning till Landskapsregeringen att inte överlåta mark på Svinö till

Mariehamns stad

Samarbeten

Under året har arbetet med förverkligandet av Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland fortsatt genom att Ålands Natur & Miljö är en aktiv medaktör i nätverket Bärkraft.ax, och föreningen har också en post i utvecklings- och hållbarhetsrådet. Samarbetet med systerorganisationen Natur och Miljö har fortsatt varit starkt.

Föreningen har samarbetat med bland annat dessa organisationer 2022: Nordiska naturskyddsföreningarna, Bärkraft-nätverket, Natur och Miljö, ABF, Mariehamns stad, Nordic Coastal Cleanup, Håll skärgården ren, Ålands Vatten, Emmaus, Visit Åland, Skördefestens vänner, Archipelago Pares, Ålands fågelskyddsförening, Landskapsregeringens miljöbyrå, Medis SFI, Ridklubben Sleipner, Ekologiska odlarna på Åland, KST.

Green Key

Ålands Natur & Miljö har under verksamhetsåret fortsatt haft gott samarbete med Visit Åland kring den internationella hållbarhetscertifieringen Green Key. Green Key är en certifiering för anläggningar i besöks- och turismbranschen. Ålands Natur & Miljö inledde arbetet med Green Key på Åland; som först i Finland fick Åland sina två första Green Key-anläggningar hösten 2014. 2019 flyttades programmen till Visit Åland men föreningen fortsätter ansvara för kontrollbesöken till anläggningarna, vilket ger föreningen en extra inkomst. Antal företag eller motsvarande som jobbar med Green Key på Åland är i dagsläget 14 stycken.

Green Key

Projekt 2022

Projektåren för föreningens projekt överensstämmer inte alltid med kalenderåret. Städa Åland, Träffpunkt skogen och Vision Mariero är projekt som fortgår över årsskiftet och har olika slutdatum beroende på vad som överenskommit med finansiärerna om projekttiden. I bokslutet 2022 tas därför en del av projektens intäkter med trots att projektmedlen betalas ut först under år 2023.

Landskapsarter på Åland

Ålands Natur & Miljö samarbetade med nätverket bärkraft.ax i enlighet med Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda mål 4: biologisk mångfald och ekosystem i balans och mål 2: tillit och delaktighet, i samband med Åland 100 kring ett initiativ till omröstning av fem nya landskapsarter. Vi ville sprida kunskap om biologisk mångfald och genomföra en demokratiövning.

Kategorierna var fjärilar, skalbaggar, groddjur, makrofyter och träd. Vi ville inkludera och lyfta både kända arter och arter som har viktig funktion i vårt ekosystem; eller speciella arter för Åland. Kandidater nominerades av föreningens grupp för biologisk mångfald, tre i varje kategori. Så lyftes 15 arter som spelar roll i Ålands ekosystem.

För att göra en övning i demokrati och delaktighet gjordes projektet som ett samarbete med biblioteken på Åland, något som tog fasta på deras funktion som demokrat centrum och kunskapspridare. I maj ställdes valbås och -urnor upp på biblioteken och kandidatarterna porträtterades genom valaffischer och "valintervjuer" med respektive art.

Biblioteksbesökarna röstade på sina favoriter via valsedlar i båsen. Biblioteken har gjort ett stort jobb för att locka röstande och sedan räkna rösterna. Satsningen fick positivt mottagande och särskilt barnen har använt sin rösträtt. En bibliotekarie säger:

-Röstningen har tagits emot väl och jag har upplevt att valet har väckt diskussion om demokratin, valhemligheten, att ingen får pressa andra att rösta enligt egna åsikter, att alla har bara en röst, och på det sättet har alla samma värde när det gäller demokrati. Alla skolklasser var in och röstade, även daghemmet var in med några barn. Många föräldrar röstade tillsammans med sina barn.

1794 röstsedlar kom in! Vinnare i varje kategori blev: Apollofjäril (fjäril), Sjuprickig nyckelpiga (skalbagge), Större salamander (groddjur), Blåstång (makrofyter) och Vildapel (träd).

Resultatet överlämnades till Landskapsregeringens minister Alfons Röblom den 6 juni, tillsammans med en anhållan om att fatta politiskt beslut som fastslår arterna som Ålands landskapsarter. Framåt hoppas initiativtagarna att landskapsarterna ska fortsätta inspirera till aktiviteter inom kunskap, kultur och konst på Åland.

Den sjuprickiga nyckelpigan blev framröstad som en av Ålands fem nya landskapsarter

Städa Åland

Varje år dumpas miljoner ton skräp i världens hav. År 2050 befarar forskarna att det finns mer plast än fisk i haven. Detta har projektet Städa Åland velat motverka. Vi vill att Åland ska vara rent, både på land och i havet. Målet med projektet har varit att sprida kunskap och öka medvetenheten kring nedskräpning och att aktivt avlägsna skräp från naturen.

2022 var projektets tredje och sista verksamhetsår. Glädjande nog har vi fått en fortsättning för projektet efter projektslutet. Håll Skärgården Ren rf expanderar sin verksamhet till Åland i början av 2023 i form av en anställd distriktskoordinator, som kommer att fortsätta arbetet mot nedskräpning på Åland. Städa Åland var en brygga för etablerandet av ett långsiktigt fortsatt arbete för ett skräpfritt Åland.

Ålänningarna har 2022 fortsatt registrera skräp på stadaaland.ax. 277 deltagare registrerade att de plockat 114 soppåsar och 25 sopsäckar skräp. Under hela projektet har ca. 1150 personer plockat skräp och registrerat det.

Skräpet som registrerats på hemsidan uppgår till 619,5 soppåsar, 360 sopsäckar och 2 släp; många har också samlat in skräp utan att registrera det, så resultatet i verkligheten är större.

Städa Åland har 2022 ordnat föreläsningar i skolor och för allmänheten. Vi arrangerade olika städevenemang; på Östersjödagen uppmanade vi till att städa valfri strand och vi städade på Nabben för att nämna ett exempel. Vi har haft några skräpplocksvandringar där vi förenat nytta med nöje bland annat på Stornäset i Sund. Vi har deltagit i föreningskalaset i Lemland och i olika temaveckor.

Vi har varit aktiva på sociala medier för att öka medvetenheten kring nedskräpning, till exempel har vi gjort en film om miljövänlig båttvätt.

Vi har också städat referensstränder årligen för att föra statistik och få förståelse över vad för och hur mycket skräp som sköljs upp på Åland. Samma stränder fortsätter nu att städas av Håll Skärgården Rens distriktskoordinator på Åland. Mer information om det finns på nordiccoastalcleanup.com

Vision Mariero

Ålands Natur & Miljö har många år skött om trädgården Mariero (f.d. Tusenskönan) i samarbete med Mariehamns stad. Under året avslutade vi den Leader-finansierade omplanteringen av växterna som pågått sedan 2020. Parallellt med detta startades det nya projektet Vision Mariero.

Projektet ska med hjälp av experter planera och gestalta det biologiska kretsloppet i Mariero för att främja den biologiska mångfalden: och den sociala hållbarheten. Vi vill skapa förutsättningar för ett rikt djurliv, skapa olika mikroklimat och ta in mer natur samtidigt som vi främjar den sociala hållbarheten med hjälp av berörande kultur i staden.

Trädgården ska främja människans hälsa och lust att lära. Så skapas en estetiskt tilltalande miljö för djur och människor. Projektet är ett delmål i en långsiktig 5-10-årig vision om en hållbar visningsträdgård med biologisk mångfald och pedagogisk gestaltning.

Under projektets första år har trädgården fått ny grind och solspeglar. Vi har börjat samla material till kompostering och planterat en del nya växter. Nya skyltar är på kommande, bl.a. med beskrivningar av olika mikroklimat. Arbetet med att skapa en havsäng har påbörjats, en damm är anlagd och en stenmur är under uppförande. Nu hoppas vi på att vi kan genomföra ett projektår till där vi kan jobba vidare med att utveckla trädgården i enlighet med den långsiktiga visionen!

Träffpunkt skogen

2022 har föreningen genomfört sitt sista år av projektet Träffpunkt Skogen, med PAF-medel för främjande av integration från Ålands Landskapsregering.

Syftet med projektet är att stöda nyinflyttades möjligheter att lära känna den åländska naturen, samtidigt som projektet är en social plattform där deltagare kan skapa nätverk såväl med

föreningsmedlemmar som med andra inflyttade. Naturen som mötesplats inbjuder till kravlöst umgänge och nya kontakter. För somliga kan det vara svårt att hitta ut till naturen på egen hand eller till exempel veta vad allemansrätten innebär och vilka ställen man kan besöka.

Naturen är en stor del av den åländska identiteten. Genom kunskap och positiva erfarenheter är förhoppningen att deltagarna ska känna sig hemmastadda och trygga på Åland. Naturen är också en viktig källa för rekreation. Föreningen hoppas att inflyttade via projektet hittar ut i den åländska naturen.

Projektkoordinatorerna har 2022 samarbetat med Medis SFI och Röda Korset för att nå rätt målgrupp. Några öppna utflykter har också ordnats.

Projektet har besökt Höckböle naturreservat, Nåtö tillsammans med guide Ted Waleij Slight och Kobba klintar med Bo-Erik Westberg. Vi har också varit i Stornäset och lärt oss om svampar av Helen Eriksson. Vi bjöd i december in till projektavslutning vid föreningens lokaler på Hamngatan 4, för att få deltagarna mer hemmastadda i föreningslokalen.

Totalt har ca 150 deltagare från 21 olika länder deltagit i år. Vi fortsätter bjuda in till utflykter framöver i de forum som hittats och skapats inom projektet. Vi fortsätter också samarbeta med SFI-klasserna. Många har uttryckt tacksamhet över att hitta ett sammanhang att vara i på fritiden.

Deltagare från 21 olika länder har varit med i projektet.

Några nyhetsartiklar

ÅLANDS NATUR & MILJÖ

En medlemsbaserad folkrörelse

Ålands Natur & Miljö är en folkrörelse med över 1000 medlemmar. Föreningens anställda, styrelse och Advisory Board jobbar på uppdrag av medlemmarna. Ju fler medlemmar desto högre genomslag kan natur- och miljöfrågorna få i det åländska samhället. Därför strävar vi efter att varje år växa som förening.

Så här blir du medlem

Medlem blir man enkelt via vår webbplats på <https://stodoss.natur.ax/bli-medlem/>

På webbplatsen kan man också gå in och bli månadsgivare eller ge en gåva, antingen till vår generella verksamhet eller specifikt till trädgården Mariero. Då vi ordnar aktiviteter erbjuder vi alltid besökare och deltagare att gå med i föreningen, och givetvis kan man också komma in till föreningslokalen på Hamngatan eller ringa 17230 och bli medlem.

Helena Von Schoultz talar på medlemsmöte.

Medlemsworkshop i augusti.

ÅLANDS
NATUR & MILJÖ